

คำนำ

ก่อนพวกมึงจะเปิดหนังสือเล่มนี้ กูอยากให้ลิ้มภาพงานวิจัยที่เต็มไปด้วย ศัพท์ยาก ๆ ตารางแน่น ๆ สูตรคำนวณชวนปวดหัว และคำถามอย่าง “กรอบแนวคิดของคุณคืออะไร” ไปก่อน เพราะเอาเข้าจริง งานวิจัยไม่ได้เริ่มจากสถิติ หรือแบบสอบถาม แต่มันเริ่มจากการที่มึงสงสัยอะไรบางอย่าง แล้วอยากรู้ว่า คำตอบที่แท้จริงคืออะไรจะไม่ว่างานวิจัยเป็นเรื่องง่าย เพราะระหว่างทางมึงอาจเจอทั้งวันที่คิดหัวข้อไม่ออก เขียนแล้วต้องลบ หรือแก้แบบสอบถามซ้ำ จนอยากปิดคอมหนี แต่เรื่องเหล่านี้ไม่ได้แปลว่ามึงไม่เก่ง มันเป็นส่วนหนึ่งของการทำวิจัยที่แทบทุกคนต้องเจอ

หนังสือ “งานวิจัยไม่ได้น่ากลัวอย่างที่คิด คู่มือทำวิจัยฉบับภาษาคน” จะพาไปถึงทีละขั้น ตั้งแต่การเลือกหัวข้อ ตั้งวัตถุประสงค์ ทบทวนเอกสาร สร้างเครื่องมือ เก็บและวิเคราะห์ข้อมูล ไปจนถึงการสรุปและอภิปรายผล ทุกเรื่องจะอธิบายด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย โดยยังคงหลักวิชาการที่จำเป็น เพราะการวิจัยไม่ใช่การแข่งขันกันใช้คำให้ดูฉลาด แต่มันคือการค้นหาคำตอบอย่างมีเหตุผล ชัดชัด และตรวจสอบได้

กูไม่ได้เขียนหนังสือเล่มนี้ในฐานะคนที่รู้ทุกอย่าง แต่เขียนในฐานะเพื่อน ที่อยากช่วยให้เรื่องยุ่งยากมองเห็นทางไปได้ หากมึงอ่านแล้วเข้าใจงานวิจัยมากขึ้น กลัวมันน้อยลง และกล้าลงมือทำ ก็ถือว่าหนังสือเล่มนี้ทำหน้าที่สำเร็จแล้วเอละ ถ้ามึงพร้อมแล้ว เรามาเริ่มทำวิจัยไปด้วยกัน

ผู้เขียน

เสริมศักดิ์ กาญจนสุวรรณ มัชฌิม

ความในใจผู้เขียน

กูเคยเห็นคนเก่งหลายคนถูกงานวิจัยทำให้รู้สึกตัวเองไม่เก่ง บางคนมีคำถามที่ดี มีเรื่องที่ยากศึกษา และรู้จักปัญหานั้นดีกว่าใคร แต่พอเจอศัพท์วิชาการยาก ๆ รูปแบบที่ซับซ้อน หรือคำวิจารณ์ไม่กี่ประโยค ก็เริ่มคิดว่าตัวเองคงทำไม่ได้ความจริงคือ มึงไม่ได้โง่ และมึงไม่ได้ไม่มีความสามารถ บางครั้งสิ่งที่มึงขาดอาจเป็นเพียงคนที่อธิบายเรื่องยากให้เข้าใจง่าย โดยไม่ทำให้มึงรู้สึกตัวเองรู้ น้อยกว่าคนอื่น นั่นคือเหตุผลที่กูอยากเขียนหนังสือเล่มนี้ขึ้นมา

กูอยากใหหนังสือเล่มนี้เป็นมากกว่าคู่มือทำวิจัย แต่อยากให้มันเป็นเหมือนเพื่อนคนหนึ่งที่มีงเปิดมาหาได้ในวันที่คิดหัวข้อม้อออก เขียนต่อไม่ได้ หรือแก็งานจนเริ่มสงสัยว่าตัวเองกำลังทำอะไรอยู่ กูอาจไม่ได้มีคำตอบให้มึงทุกเรื่อง แต่อย่างน้อยกูอยากช่วยให้มึงเห็นว่า ปัญหาที่กำลังเจอไม่ได้มีมึงคนเดียว และมันยังมีทางไปต่อเสมอมึงไม่จำเป็นต้องเข้าใจทุกอย่างตั้งแต่วันแรก ไม่จำเป็นต้องเขียนได้สมบูรณ์ในครั้งเดียว และไม่ต้องอายที่จะกลับไปเริ่มใหม่ งานวิจัยที่ดีไม่ได้เกิดจากคนที่ไม่เคยทำผิด แต่มักเกิดจากคนที่ยอมแก็ ยอมเรียนรู้ และไม่ทิ้งคำถามของตัวเองไปกลางทาง

หากวันหนึ่งมึงทำงานวิจัยเสร็จ แล้วหันกลับมาพบว่าหนังสือเล่มนี้เคยช่วยให้มึงผ่านช่วงที่ยากมาได้ แม้เพียงหน้าเดียวหรือประโยคเดียว สำหรับกูแค่นั้นก็เพียงพอแล้วขอบคุณที่หยิบหนังสือเล่มนี้ขึ้นมา และขอบคุณที่ยังไม่ยอมแพ้กับคำถามของตัวเอง

จากใจกูถึงมึง
ผู้เขียน

คำเปรย

มึงไม่จำเป็นต้องเป็นอัจฉริยะไม่ต้องเก่งสถิติ และไม่ต้องพูดภาษาวิชาการตลอดเวลา มึงก็ทำวิจัยให้เสร็จได้

หนังสือเล่มนี้จะพา มึงไปตั้งแต่วันที่มึงยังไม่ว่าจะทำเรื่องอะไร ตั้งคำถามอย่างไร หรือเริ่มต้นตรงไหน จนถึงวันที่มึงสามารถเลือกหัวข้อ ตั้งวัตถุประสงค์ สร้างเครื่องมือ เก็บข้อมูล วิเคราะห์ผล และเขียนงานวิจัยจนจบได้ด้วยตัวเอง

ทุกขั้นตอนถูกอธิบายด้วยภาษาคน พร้อมตัวอย่างที่เข้าใจง่ายและนำไปใช้ได้จริง โดยยังคงหลักวิชาการที่จำเป็นเอาไว้ มึงไม่ต้องท่องจำทุกอย่างในครั้งเดียว แค่อ่อย ๆ อ่าน ค่อย ๆ ทำ และกลับมาเปิดดูเมื่อรู้สึกหลงทาง

ถ้ามึงกำลังคิดว่างานวิจัยยากเกินไป หนังสือเล่มนี้จะไม่หลอกมึงว่ามันง่าย แต่จะช่วยให้มึงรู้ว่าควรเริ่มตรงไหน ทำอะไรต่อ และผ่านแต่ละขั้นตอนไปอย่างไร

เพราะงานวิจัยอาจทำให้มึงปวดหัวอาจทำให้มึงอยากปิดคอมหนีเป็นบางวันแต่มันไม่ได้ยากอย่างที่คิดและมึงทำมันสำเร็จได้

ใช้หนังสือเล่มนี้อย่างไร

มึงสามารถอ่านหนังสือเล่มนี้เรียงตั้งแต่บทแรกไปจนถึงบทสุดท้าย หรือจะเปิดอ่านเฉพาะบทที่กำลังติดอยู่ก็ได้ หากตอนนี้มึงกำลังคิดหัวข้อไม่ออก ก็เริ่มจากบทว่าด้วยการค้นหาปัญหา หากกำลังเขียนวัตถุประสงค์แล้วรู้สึกว่ามันไม่ตรงกับหัวข้อ ก็เปิดไปดูบทวัตถุประสงค์ หรือถ้าเก็บข้อมูลมาแล้วแต่ไม่รู้ว่าจะอธิบายตัวเลขอย่างไร ก็ข้ามไปอ่านบทวิเคราะห์และแปลผลก่อนได้ หนังสือเล่มนี้ไม่ได้บังคับให้มึงอ่านตามลำดับเหมือนกำลังเตรียมสอบ แต่มันถูกออกแบบให้มึงหยิบมาใช้ตอนที่ต้องการได้จริง

อย่างไรก็ตาม ทุกส่วนของงานวิจัยเชื่อมโยงกันอยู่เสมอ ถ้ามึงเลือกอ่านเฉพาะบางบท อย่าลืมย้อนกลับมาตรวจสอบเส้นทางหลักของงานว่า **ปัญหา → คำถามวิจัย**

→ **วัตถุประสงค์** → **วิธีการในการ** → **ผลการวิจัย** → **ข้อสรุปและข้อเสนอแนะ** ยังต่อกันเป็นเรื่องเดียวหรือไม่ เพราะงานวิจัยที่มีปัญหาส่วนใหญ่มักไม่ได้คิดเพราะใช้ศัพท์ไม่สวยหรือคำนวณไม่เก่ง แต่มันคิดเพราะแต่ละส่วนพูดกันคนละเรื่อง เช่น ตั้งคำถามไว้อย่างหนึ่ง แต่เก็บข้อมูลอีกอย่าง หรือได้ผลมาแบบหนึ่ง แต่กลับสรุปเกินกว่าที่ข้อมูลรองรับ รอยขาดเพียงจุดเดียวอาจทำให้ทั้งงานสับสนได้ระหว่างอ่าน มึงไม่จำเป็นต้องท่องจำทุกคำ และไม่ต้องพยายามเข้าใจทุกเรื่องให้หมดในครั้งเดียว ให้มึงอ่านเพื่อเข้าใจว่าแต่ละขั้นตอนมีไว้ทำไม เชื่อมกับส่วนใด และถ้าทำผิดจะส่งผลต่ออะไร เมื่อเข้าใจเหตุผลแล้ว รายละเอียดเรื่องรูปแบบ ตาราง หรือคำศัพท์ทางวิชาการจะเรียนรู้ได้ง่ายขึ้นมาก วิธีใช้หนังสือเล่มนี้ให้ได้ผล มีดังนี้

อ่านเนื้อหาหลักเพื่อเข้าใจเหตุผล ไม่ต้องท่องทุกคำ ให้จับประเด็นสำคัญของแต่ละบทว่าเรื่องนี้กำลังช่วยแก้ปัญหาอะไร หากเจอศัพท์ที่ยังไม่เข้าใจ ให้หาเครื่องหมายไว้ก่อนแล้วค่อยกลับมาอ่านซ้ำ อย่าปล่อยให้คำศัพท์เพียงคำเดียวทำให้มึงหยุดทั้งบท

ใช้หัวข้อจริงของมึงทำแบบฝึกหัด อย่ารอให้อ่านจบทั้งเล่มแล้วค่อยเริ่มเขียน เพราะตอนนั้นมึงอาจจำได้แค่ที่เคยอ่าน แต่ยังไม่รู้ว่าจะนำไปใช้อย่างไร หลังอ่านจบแต่ละหัวข้อ ให้ลองเขียนสิ่งที่เกี่ยวข้องกับงานของมึงอย่างน้อยหนึ่งย่อหน้า ต่อให้ยังไม่สมบูรณ์ก็ไม่ใช่ไร ร่างแรกมีหน้าที่ทำให้มึงเห็นความคิด ไม่ได้มีหน้าที่สมบูรณ์แบบ

ใช้ตัวอย่างเป็นแนวทาง ไม่ใช่แม่แบบที่ต้องคัดลอก ตัวอย่างในหนังสือมีไว้ให้เห็นโครงสร้างและวิธีคิด มึงสามารถเปลี่ยนคำ เปลี่ยนบริบท หรือปรับให้เหมาะกับสาขาของตัวเองได้ อย่าคัดลอกทั้งประโยคโดยไม่เข้าใจ เพราะหัวข้อที่ต่างกันย่อมต้องใช้เหตุผล วิธีเก็บข้อมูล และการอธิบายผลที่ต่างกัน

ใช้กล่อง “ระวัง” ตรวจสอบข้อผิดพลาดก่อนส่งงาน ทุกครั้งที่เขียนจบหนึ่งส่วน ให้ย้อนกลับมาเช็คว่ามึงกำลังทำผิดพลาดที่คนส่วนใหญ่มักเจอหรือไม่ เช่น เขียนหลักการและเหตุผลวนไปวนมา ตั้งวัตถุประสงค์มากเกินไป ถามคำถามซ้ำๆ หรืออภิปรายผลโดยเขียนผลซ้ำ หากเจอข้อผิดพลาด ให้แก้ทีละจุด ไม่ต้องรี้อทั้งงานพร้อมกัน

เก็บเช็กลิสต์ท้ายบทไว้ตรวจร่างในรอบต่อไป งานวิจัยไม่ควรเขียนครั้งเดียวแล้วส่ง มึงควรมีอย่างน้อยสามรอบ ได้แก่ รอบแรกเขียนให้มีเนื้อหา รอบที่สองตรวจความเชื่อมโยง และรอบสุดท้ายตรวจภาษา รูปแบบ ตัวเลข และการอ้างอิง เช็กลิสต์จะช่วยให้มึงรู้ว่าควรตรวจอะไร โดยไม่ต้องเดาสุ่มทุกครั้ง

จดคำถามและสิ่งที่ยังไม่แน่ใจไว้เสมอ ถ้ามึงเจอประเด็นที่หนังสือยังตอบไม่ตรงกับงานของตัวเอง ให้จดเอาไว้แล้วนำไปถามอาจารย์ที่ปรึกษา ผู้เชี่ยวชาญ หรือทีมวิจัย การมีคำถามไม่ได้แปลว่ามึงไม่เข้าใจ แต่มันแปลว่ามึงเริ่มมองเห็นรายละเอียดที่ต้องตัดสินใจอย่างจริงจังแล้ว

เมื่อข้อกำหนดของสถาบันต่างจากหนังสือ ให้ยึดข้อกำหนดของสถาบัน แต่ละมหาวิทยาลัย คณะ วารสาร หรือแหล่งทุนอาจกำหนดรูปแบบบท การอ้างอิง จำนวนกลุ่มตัวอย่าง และขั้นตอนจริยธรรมต่างกัน หนังสือเล่มนี้ช่วยให้มึง

เข้าใจหลักคิด แต่ตอนจัดทำงานจริง มึงต้องตรวจคู่มือฉบับล่าสุดและคำแนะนำ
ของผู้รับผิดชอบงานด้วย

สุดท้าย อย่ากดดันตัวเองว่าต้องอ่านจบเร็ว งานวิจัยเป็นงานที่ต้องอ่าน เขียน
ทดลอง แก่ และย้อนกลับมาตรวจซ้ำเป็นเรื่องปกติ หากอ่านแล้วรู้สึกรังเกียจ ให้หยุด
พักแล้วกลับมาดูว่าตอนนี้มึงกำลังพยายามตอบคำถามอะไร จากนั้นทำเพียงขั้น
ต่อไปที่เล็กที่สุดให้เสร็จ ไม่ต้องคิดพร้อมกันทั้งเล่มหนังสือเล่มนี้ไม่จำเป็นต้องอยู่
บนชั้นอย่างเรียบร้อย มึงขีดเส้นใต้ พับมุม เขียนคำถาม ติดกระดาษโน้ต หรือเปิด
กลับมาซ้ำกี่ครั้งก็ได้ เพราะหนังสือที่ช่วยให้งานของมึงเดินหน้าต่อไปได้ ย่อมมีค่า
มากกว่าหนังสือที่ดูใหม่แต่ไม่เคยถูกนำมาใช้จริง

บทที่ 1 ก่อนเริ่มวิจัย มึงกำลังสงสัยเรื่องอะไร เปลี่ยนปัญหาใกล้ตัวให้กลายเป็นหัวข้อวิจัย

งานวิจัยไม่ได้เริ่มจากคำว่า “*ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง*” แต่มันเริ่มจากประโยคง่าย ๆ ว่า “*ทำไมเรื่องนี้มันถึงเป็นแบบนี้วะ*” ถ้ามึงเคยสงสัยว่าทำไมนักเรียนบางห้องไม่กล้าถามครู ทำไมลูกค้ากดสั่งของแล้วหาย ทำไมคนในชุมชนไม่เข้าร่วมกิจกรรม หรือทำไมระบบที่ตั้งใจทำให้ชีวิตง่ายขึ้นกลับทำให้คนทำงานเหนื่อยกว่าเดิม นั่นแหละ มึงกำลังยืนอยู่หน้าประตูของงานวิจัยแล้ว ความสงสัยเหล่านี้อาจดูเป็นเพียงเรื่องเล็ก ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน แต่งานวิจัยจำนวนมากก็เริ่มจากเรื่องธรรมดาแบบนี้ทั้งนั้น สิ่งสำคัญไม่ได้อยู่ที่ว่าปัญหาของมึงต้องใหญ่แค่ไหน แต่อยู่ที่มึงมองเห็นอะไรบางอย่างที่ยังไม่มีใครตอบชัดเจน และพร้อมจะค้นหาคำตอบด้วยข้อมูลแทนการเดาเอาเอง อยากรู้ก็ตาม ไม่ใช่ทุกสิ่งที่ทำให้มึงหงุดหงิดจะกลายเป็นหัวข้อวิจัยได้ทันที บางเรื่องเป็นเพียงเหตุการณ์ครั้งเดียว บางเรื่องกว้างเกินกว่าจะศึกษา และบางเรื่องมึงอาจยังไม่รู้ด้วยซ้ำว่าปัญหาที่แท้จริงอยู่ตรงไหน หน้าที่แรกของมึงจึงไม่ใช่การรีบตั้งชื่อเรื่อง แต่คือการหยุดดูว่าเกิดอะไรขึ้น เกิดกับใคร เกิดบ่อยเพียงใด และถ้าปล่อยไว้จะส่งผลอย่างไร บทนี้จะยังไม่รีบพา มึงไปตั้งสมมติฐาน ไม่โยนสูตรสถิติใส่หน้า และไม่บังคับให้มึงเขียนชื่อเรื่องยาวสามบรรทัดตั้งแต่ต้น เราจะเริ่มจากการมองสิ่งรอบตัวให้ชัด แยกให้ออกว่าอะไรคืออาการ อะไรคือปัญหา อะไรคือสิ่งที่มึงคิดไปเอง และอะไรคือคำถามที่สมควรใช้เวลาไปค้นหาคำตอบจริงๆ

เมื่อจบบทนี้ อย่างน้อยมึงควรสามารถหยิบปัญหาใกล้ตัวขึ้นมาหนึ่งเรื่อง อธิบายได้ว่าทำไมเรื่องนั้นจึงควรถูกศึกษา และค่อย ๆ เปลี่ยนความสงสัยที่ยังกว้างให้กลายเป็นคำถามวิจัยที่ชัดเจน ทำได้จริง และมีประโยชน์ต่อคนที่เกี่ยวข้อง

จำประโยคนี้ไว้